

TÓTH PÁL PÉTER

Magyar Kisebbségvédelmi Egyesület

1988 tavaszán Lázár Guyvel közösen a kisebbségekkel kapcsolatos elméleti és gyakorlati kérdésekkel foglalkozó folyóirat megjelentetését határoztuk el. Ekkor - a Huszadik Század című folyóirat és a Társadalomtudományi Társaság mintájára - úgy gondoltuk, hogy a lap hátterét, szerzői bázisát s részben olvasóit is egy aktív tevékenységet végző kisebbségvédelmi egyesületnek kell biztosítania. A folyóirat megindításához szükséges pénzt azonban csak 1990-re tudtuk összegyűjteni. A bekövetkezett változások (a Romániában élő magyarok életlehetőségeinek drasztikus romlása, hazánk nemzetközi menekültügyi konvencióhoz történt csatlakozása, a hazai kisebbségek megoldatlan problémái stb.) azonban mind egyértelműbbé tették, hogy az egyesület létrehozásával nem lehet tovább várni, így a lap- és az egyesületalapítási szándék elvált egymástól. Ezt követően, rövid előzetes tájékozódás után, 1988. december 20-án -Juhász Gyula akadémikus egyetértésével és támogatásával-az Országos Széchényi Könyvtárban megbeszélést tartottunk, ahol javaslatomra a meghívott egyetemi oktatók és a tudományos kutatók közel ötven fős csoportja Kisebbségvédelmi Egyesület létrehozását határozta el.

Azt tűztük ki célul, hogy az egyesület keretei között kifejtett önálló elemző munkával elősegítjük a kisebbségi léttel kapcsolatos egyéni és kollektív jogok, nyelvi, kulturális, egyházi, gazdasági, stb. kérdések megoldását. Elhatároztuk, hogy figyelemmel kísérjük a hazánkban élő kisebbségek helyzetének és a környező országokban élő magyarság sorsának alakulását. Célul tűztük ki továbbá azt is, hogy vizsgálatokat fogunk folytatni a Nyugaton élő magyarsággal, valamint a Magyarországon és az ország határain kívül élő magyarok egymáshoz való viszonyával kapcsolatban.

A megbeszélés résztvevői többek között úgy foglaltak állást, hogy:

- a fenti célkitűzéseknek megfelelő témakörökről elemzéseket készítenek s ezeket a hazai hatóságok és a nemzetközi szervezetek elé terjesztik;

- a magyar és más kisebbségek jogvédelme érdekében jogszabályok alkotására és nemzetközi egyezmények kidolgozására javaslatokat tesznek; -az egyes nemzetek joggyakorlatában és a nemzetközi jogban meglévő hiányosságok, méltánytalanságok kiküszöbölése érdekében a megfelelő testületeknél, tudományos köröknél és az illetékes nemzetközi szervezeteknél kezdeményezik a kisebbségek jogi helyzetének, illetve jogainak újrakodifikálását;

- felvilágosító tevékenységet folytatnak annak érdekében, hogy az ország lakossága reális képet kapjon a hazánk határain belül élő kisebbségek és az országhatárokon kívül élő magyarság helyzetéről, életlehetőségének alakulásáról;

- kisebbségvédelmi kérdésekben kapcsolatot tartanak a hazai állami és társadalmi szervezetekkel, a külföldi hasonló célkitűzésű egyesületekkel, szervezetekkel;

- a tömegtájékoztató eszközök és a szakirodalom útján tájékoztatást adnak a kisebbségek helyzetéről;

- gyűjtik, regisztrálják, nyilvánosságra hozzák a kisebbségekkel kapcsolatos intézkedéseket;

- jogsérelem esetén a sértettek jogvédelme érdekében az illetékes szerveknél jogorvoslati eljárást kezdeményeznek.

Egyben azt is elhatároztuk, hogy a környező országok nyelvén beszélő, leendő egyesületi tagokból munkacsoportokat hozunk létre, hogy a megjelenő folyóiratokat, könyveket, jogszabályokat stb. az egyesület célkitűzéseivel összhangban folyamatosan figyelemmel kísérhessük. Abban is állást foglaltunk, hogy a közösen elfogadott terv alapján

készített elemzéseket az egyesület keretei között megvitadjuk, és az elkészített elemzéseket nyilvánosságra hozzuk.

Végezetül a megbeszélés résztvevői egyetértettek azzal, hogy dr. Szabó András, a jogtudományok doktora vezetésével az egyesület alapszabályzatát előkészítő munkacsoportot hozzunk létre.

A Kisebbségvédelmi Egyesület alakuló közgyűlését 1989. február 16-án tartottuk, ahol az egyesület alapszabályának elfogadása megtörtént. Az alakuló közgyűlés résztvevői némi többséggel úgy döntöttek, hogy az egyesület neve Magyar Kisebbségvédelmi Egyesület legyen. Az egyesület elnökévé dr. Szabó Andrást választottuk meg: Az egyesületet a Fővárosi Bíróság bejegyezte, és 47 taggal 1989 elejétől a munkát megkezdtük. Közülük rendszeresen az egyesület életében húsz-harminc fő vett részt.

Az egyesület szervezésében eddig a következő vitákat tartottuk meg:

-Gehér József: A menekültek magyarországi helyzete és annak nemzetközi jogi vonatkozásai

-Gehér József: A romániai falurombolás a nemzetközi jog szempontjából

- Hunya Gábor: A falurombolási terv a határozatok, nyilatkozatok és sajtóközlemények tükrében

- Baka András: A nemzetiségi törvény koncepciója

- Herczegh Géza: A nemzeti kisebbségek védelme a nemzetközi jogban

- Egyed Albert-Tarnóczy Mariann: A szlovákiai magyar tudományosság

- Katona-Szabó István: Magyarok Romániában

1989 áprilisától „A nyilvánossághoz fellebbezve” címmel kéthavonta dokumentumokat adtunk közre a romániai törvényteleniségekkel, jogtalanságokkal, zaklatásokkal kapcsolatban. Az egyesület hivatalosan tiltakozott Cs. Gyimesi Éva rendőri zaklatása ellen.

Az országban bekövetkezett csendes forradalom s az ehhez kapcsolódó rendszerváltozás az egyesület számára is új feltételt teremtett. Paradox módon a lehetőségek kiszélesedésével párhuzamosan az egyesület egyre kevésbé tudja eredeti célkitűzését megvalósítani. Azoknak a típusú elemzéseknek az elkészítése ugyanis, melyeket 1990-et megelőzően az egyesület keretei között végeztük különböző intézmények, hivatalok feladataivá váltak. Az egyesület életében aktív szerepet játszó személyek olyan új feladatokat kaptak, melynek következtében további munkájukról egyesületünk keretében le kellett mondani.